

Informácia o výsledkoch Diplomatickej konferencie o uzavretí a prijatí Zmluvy o práve dizajnu konanej v dňoch 11. – 22. novembra 2024 v Rijáde, Saudská Arábia

1. Úvod

Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 612 z 15. októbra 2024 sa delegácia Slovenskej republiky zúčastnila v dňoch 11. až 22. novembra 2024 v Medzinárodnom konferenčnom centre kráľa Abdula Azíza v Rijáde, Saudská Arábia, diplomatickej konferencii (ďalej len „Konferencia“), ktorú zvolala Svetová organizácia duševného vlastníctva (World Intellectual Property Organization; ďalej len „WIPO“) na účely uzavretia a prijatia Zmluvy o práve dizajnu (ďalej len „Zmluva“). Toto uznesenie zároveň uložilo predsedovi Úradu priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky informovať vládu o priebehu a výsledkoch Konferencie.

Cieľom Konferencie bolo prijať Zmluvu, ktorá by harmonizovala procesné požiadavky na získanie ochrany dizajnov, znížila administratívnu záťaž zavedením jednotných pravidiel a uzavretého zoznamu požiadaviek prihlášky, zjednodušila proces prihlasovania, podporila transparentnosť a dostupnosť registrácie dizajnov, zefektívnila globálny systém ochrany dizajnov a podporila spoluprácu medzi členskými štátmi WIPO na celom svete.

Konferencii predchádzala dlhoročná príprava. Od roku 2005, keď Valné zhromaždenie WIPO (ďalej len „VZ WIPO“) rozhodlo o začatí prác na Zmluve, prebiehali rokovania v rámci Stáleho výboru pre právo ochranných známk, dizajnov a zemepisných označení (ďalej len „SCT“). Odstrániť existujúce nedostatky v návrhu Zmluvy a jej vykonávacieho predpisu a dokončiť prípravu na Konferenciu sa v októbri 2023 pokúsilo osobitné zasadnutie SCT a Prípravný výbor Konferencie. Posledné prípravné práce prebehli na medziregionálnom technickom stretnutí na prelome septembra a októbra 2024 v Peru.

Konferencie sa zúčastnili delegácie 109 členských štátov WIPO¹, 5 osobitných delegácií vrátane delegácie EÚ a zástupcovia 5 medzivládnych a 21 mimovládnych organizácií. Konferencii predsedal riaditeľ saudského Úradu pre duševné vlastníctvo (SAIP) Abdul-Aziz bin Mohammad Al-Suwailem.

Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 612 z 15. októbra 2024 sa na Konferencii zúčastnila slovenská delegácia v zložení:

- delegát - Rudolf Michalka, veľvyslanec Slovenskej republiky v Saudskoarabskom kráľovstve, Bahrajnskom kráľovstve, Katarskom štáte a Kuvajtskom štáte.

2. Priebeh Konferencie

Úlohou Konferencie bolo predovšetkým dokončiť rokovania o tých ustanoveniach, ktoré aj napriek všetkému predchádzajúcemu úsiliu zostávali v základnom texte Zmluvy a jej vykonávacieho predpisu nevyriešené. Tieto ustanovenia obsahovali pojmy v zátvorkách alebo

¹ Dokument DLT/DC/INF/1 PROV. 2 SECOND PROVISIONAL LIST OF PARTICIPANTS je dostupný na https://www.wipo.int/meetings/en/doc_details.jsp?doc_id=639027

viacero alternatívnych návrhov. Týkali sa predovšetkým požiadaviek na prihlášku, dátumu podania, ochrannej lehoty na podanie prihlášky v prípade zverejnenia informácií, zmeny alebo rozdelenia prihlášky obsahujúcej viac ako jeden dizajn, požiadaviek na výkresy, vylúčenia zodpovednosti, minimálneho a maximálneho počtu zobrazení, odloženého zverejnenia, odpustenia zmeškania lehôt, doby odkladu, zavedenia elektronického systému dizajnov, zápisu licencie alebo záložného práva, technickej pomoci a budovania kapacít na zverejnenie pôvodu alebo zdroja tradičných kultúrnych prejavov, tradičných znalostí alebo biologických/genetických zdrojov použitých v dizajne alebo do neho začlenených.

Rokovania založené na základnom návrhu Zmluvy o práve dizajnu² a základnom návrhu jej vykonávacieho predpisu³ prebiehali formálne v dvoch hlavných výboroch, na neformálnych stretnutiach a v *ad hoc* zriadených kontaktných skupinách. Po intenzívnych diskusiách medzi členskými štátmi WIPO a koordinátormi regionálnych skupín, najmä v druhej polovici konferencie, boli návrh Zmluvy, vykonávacieho predpisu a uznesenia dopĺňajúceho Zmluvu a vykonávací predpis predložené prezidentom Konferencie členským štátom WIPO na schválenie.

K prijatiu Zmluvy, ktorá je 28. zmluvou WIPO a ktorá dostala názov Rijádska zmluva o práve dizajnov, došlo 22. novembra 2024. Záverečný akt podpísalo celkovo 135 členských štátov WIPO a 5 osobitných delegácií (vrátane EÚ). Zmluvu podpísalo na mieste 18 členských štátov WIPO (Bosna a Hercegovina, Stredoafrická republika, Kongo, Kostarika, Pobrežie Slonoviny, Kórejská ľudovodemokratická republika, Gambia, Ghana, Libanon, Maroko, Paraguaj, Filipíny, Moldavská republika, Svätý Tomáš a Princov ostrov, Saudská Arábia, Sudán, Uzbekistan, Zimbabwe). Žiadny členský štát EÚ Zmluvu nepodpísal. Z regionálnej skupiny štátov strednej Európy a Pobaltia (ďalej len „CEBS“), ktorej je SR členom, Zmluvu podpísali Moldavská republika a Bosna a Hercegovina.

Zmluva zostane otvorená na podpis v ústredí WIPO v Ženeve po dobu jedného roka od jej prijatia, t. j. do 22. novembra 2025. Členské štáty WIPO budú mať ďalšiu príležitosť podpísať Zmluvu počas Valného zhromaždenia WIPO v júli 2025. Text Zmluvy, jej vykonávacieho predpisu a uznesenia dopĺňajúceho Zmluvu v autentickom anglickom znení tvorí prílohu tejto informácie.

Zmluva stanovuje uzavretý zoznam údajov alebo prvkov, ktoré musí prihlasovateľ dizajnu predložiť. Zaisťuje tak predvídateľný a zjednodušený rámec pre podávanie prihlášok dizajnov a zároveň znižuje administratívnu záťaž prihlasovateľov. Prihlasovatelia si môžu zvoliť, akým spôsobom budú dizajn v prihláške znázorňovať (výkresy, fotografie alebo, ak to úrad pre duševné vlastníctvo, na ktorého území si chcú dizajn chrániť, povolí, aj videozáznam). Za určitých podmienok môžu prihlasovatelia zahrnúť do jednej prihlášky viacero dizajnov.

Zmluva stanovuje minimálne požiadavky na udelenie dátumu podania prihlášky a ochrannú lehotu („*grace period*“) v trvaní dvanásť mesiacov od prvého zverejnenia dizajnu, počas ktorej zverejnenie dizajnu neovplyvní jeho zápisnú spôsobilosť. Prihlasovateľom je taktiež umožnené,

² Basic Proposal for the Design Law Treaty (DLT):

https://www.wipo.int/edocs/mdocs/sct/en/dlt_dc/dlt_dc_3.docx

³ Basic Proposal for the Regulations under the Design Law Treaty (DLT):

https://www.wipo.int/edocs/mdocs/sct/en/dlt_dc/dlt_dc_4.docx

aby svoje dizajny nezverejňovali po dobu najmenej šesť mesiacov od dátumu podania prihlášky.

Zmluva zavádza mechanizmy, ktoré pomáhajú žiadateľom a držiteľom zachovať ich práva napriek procesným chybám alebo zmeškaným lehotám, a to prostredníctvom ustanovení o odpustení zmeškania lehôt, navrátenia práv po preukázaní náležitej starostlivosti alebo neúmyselnosti, opravy alebo doplnenia práva prednosti a obnovenia práva prednosti. Bez týchto opatrení má nedodržanie lehoty za následok stratu práv, ktorá je v prípade dizajnov nenapraviteľná.

Zmluva zjednodušuje postup pre podanie žiadosti o obnovu zápisu dizajnu a zavádza systémy elektronického podávania prihlášok a elektronickej výmeny prioritných dokumentov. Taktiež stanovuje možnosť poskytnutia technickej pomoci rozvojovým a najmenej rozvinutým krajinám pri jej implementácii.

V neposlednom rade Zmluva umožňuje zmluvným stranám, pokiaľ to ich platné právo dovoľuje, požadovať, aby prihlasovatelia predložili informácie o tradičných kultúrnych prejavoch a tradičných znalostiach, ktoré sú im známe a ktoré sú relevantné pre zápisnú spôsobilosť dizajnu.

Zmluva nadobudne platnosť tri mesiace od dátumu uloženia pätnástej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe.

Delegácia Slovenskej republiky postupovala na Konferencii v súlade so Zásadami postupu schválenými uznesením vlády SR č. 612 zo dňa 15. októbra 2024. Podporila uzavretie Zmluvy, ktorá prispeje k zefektívneniu globálneho systému ochrany dizajnov, umožní jednoduchšie, rýchlejšie a dostupnejšie získanie ochrany na domácich trhoch aj v zahraničí, najmä pre malé a stredné podniky, a bude poskytovať rovnaké podmienky pre dizajnérov na celom svete.

Zmluva je zlučiteľná so záväzkami vyplývajúcimi pre Slovenskú republiku z práva EÚ a so záväzkami prijatými v rámci iných medzinárodných zmlúv a dohôd v oblasti duševného vlastníctva. Mechanizmus Zmluvy zabezpečuje dostatočnú právnu istotu pre členské štáty WIPO aj pre používateľov a prispeje k harmonizácii postupov pri získavaní ochrany dizajnov, ako aj pri podávaní národných a regionálnych prihlášok dizajnov, ktoré môžu byť zapísané ako dizajny.

V prijatej Zmluve je zohľadnená väčšina požiadaviek obsiahnutých v uvedených zásadách.

Podarilo sa:

1. presadiť zavedenie transparentného systému technickej pomoci zmluvným stranám a budovania kapacít;
2. zosúladiť Zmluvu s príslušnými právnymi predpismi EÚ v oblasti dizajnov, najmä so smernicou Európskeho parlamentu a Rady 98/71/ES z 13. októbra 1998 o právnej ochrane dizajnov, s návrhom smernice o právnej ochrane dizajnov [resp. s už novoprijatým prepracovaným znením smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/2823 z 23. októbra 2024 o právnej ochrane dizajnov], s nariadením Rady (ES) č. 6/2002 z 12. decembra 2001 o dizajnoch Spoločenstva a s návrhom nariadenia, ktorým sa mení nariadenie Rady (ES) č. 6/2002 o dizajnoch Spoločenstva a ruší nariadenie Komisie (ES) č. 2246/2002 [resp. s už novoprijatým pozmeňujúcim nariadením

Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/2822 z 23. októbra 2024, ktorým sa mení nariadenie Rady (ES) č. 6/2002 o dizajnoch Spoločenstva a ruší nariadenie Komisie (ES) č. 2246/2002];

3. zabezpečiť, aby realizácia Zmluvy znamenala pre národné patentové úrady (Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky) minimálnu administratívnu záťaž;
4. zabezpečiť, aby sa EÚ mohla stať zmluvnou stranou Zmluvy bez nutnosti vyjadrenia súhlasu Zhromaždenia zmluvných strán Zmluvy (ďalej len „Zhromaždenie“).

Nepodarilo sa:

1. zabezpečiť, aby Zmluva v zozname povolených požiadaviek na obsah prihlášok dizajnov výslovne nezahŕňala požiadavku uvádzania informácií o pôvode alebo zdroji tradičných znalostí alebo biologických materiálov/genetických zdrojov použitých alebo obsiahnutých v dizajne. Zmluva v článku 4 ods. 2 umožňuje zmluvným stranám, ak to ich platné právo dovoľuje, požadovať, aby prihlasovatelia predložili informácie o tradičných kultúrnych prejavoch a tradičných znalostiach, ktoré sú im známe a ktoré sú relevantné pre zápisnú spôsobilosť dizajnu;
2. zabezpečiť, aby EÚ mohla v otázkach spadajúcich do jej výlučnej právomoci v Zhromaždení hlasovať počtom hlasov zodpovedajúcim počtu jej členských štátov (27 hlasov).

Vzhľadom na výlučnú právomoc Komisie bola požiadavka EÚ, aby mohla v otázkach spadajúcich do jej výlučnej právomoci v Zhromaždení hlasovať počtom hlasov zodpovedajúcim počtu jej členských štátov, podmienená presadením návrhu Komisie. Tá na Konferencii viedla vyjednávania v mene EÚ s cieľom zmeniť článok 24 ods. 4)(b)(ii) [teraz článok 26 ods. 4)(b)(ii)] tak, aby umožňoval medzivládny organizáciám hlasovať počtom hlasov rovnajúcim sa počtu hlasov ich členských štátov, ktoré sú Zmluvou viazané, bez nutnosti, aby sa tieto organizácie stali zmluvnou stranou Zmluvy. Komisia totiž v prípade výlučnej kompetencie nepripúšťa možnosť, aby k medzinárodnej zmluve popri EÚ pristúpili aj jej jednotlivé členské štáty.

Členské štáty EÚ ešte pred konaním Konferencie na technických rokovaníach pracovnej skupiny Rady (EÚ) pre duševné vlastníctvo v Bruseli (ďalej len „PS DV“) opakovane vyjadrovali skepticizmus ohľadom presadenia tohto návrhu a snažili sa presvedčiť Komisiu, aby sa v prípade, že sa jej návrh nepodarí presadiť, zaviazala umožniť členským štátom pristúpiť k Zmluve popri EÚ a v jej záujme (dvojfázový prístup). Rovnako Výbor stálych zástupcov (ďalej len „Coreper I“) ako politický orgán konštatoval, že prvoradým záujmom EÚ je získať 27 hlasov v Zhromaždení, a vyzval Komisiu, aby sa ako druhý krok v prípade, že sa jej návrh nepodarí presadiť, zaviazala splnomocniť členské štáty na pristúpenie k Zmluve. Komisia sa však domnievala, že existuje reálna šanca na získanie podpory tretích krajín a presadenie zmeny Zmluvy. Na naliehanie svojich členských štátov ani na výzvu Coreper I Komisia nereagovala a ponechala si len jediné riešenie – úsilie o zmenu Zmluvy.

U ostatných účastníkov Konferencie sa však návrh EÚ nestretol s pochopením a Komisia so svojím návrhom opäť neuspela. Zmluva tak odvodzuje počet hlasov akejkoľvek medzivládnej organizácie od počtu jej členských štátov, ktoré sú súčasne zmluvnými stranami Zmluvy. To znamená, že ak Komisia svoj postoj neprehodnotí, mala by EÚ v prípade svojho pristúpenia k Zmluve pri hlasovaní v Zhromaždení 0 hlasov (rovnako ako v prípade Marrákešskej zmluvy WIPO z roku 2013 a Zmluvy WIPO týkajúcej sa duševného vlastníctva, genetických zdrojov a tradičných znalostí súvisiacich s genetickými zdrojmi).

Je nevyhnutné, aby Komisia zmenila svoj prístup a prijala evidentný a opakovane potvrdený fakt, že v rámci medzinárodných vládnych organizácií, kde EÚ nie je samostatným členom, môže v normotvorbe vystupovať iba tak ako doteraz – buď prostredníctvom svojich členov, teda členských štátov, alebo spolu s nimi/popri nich (ak to umožňujú pravidlá danej medzinárodnej organizácie), nie však namiesto nich či bez nich.

Vzhľadom na túto situáciu je otázka pristúpenia a ratifikácie Zmluvy zo strany EÚ, resp. Slovenskej republiky, predčasná. Bolo by vhodné, aby Komisia čo najskôr predstavila ďalší postup ohľadom zabezpečenia hlasovacích práv pre členské štáty EÚ. Je zrejmé, že úprava znenia zmlúv WIPO na zabezpečenie hlasovacích práv EÚ sa opakovane ukazuje ako neúspešná, a preto je na mieste hľadať riešenie tejto otázky v rámci samotnej EÚ. Ak je cieľom EÚ mať možnosť hlasovať v rámci Zhromaždenia (aj pri iných zmluvách), členským štátom EÚ by malo byť umožnené stať sa zmluvnými stranami danej zmluvy, čím by sa súčasný stav napravil.

Napriek vyššie uvedeným skutočnostiam je výsledok Konferencie hodnotený pozitívne – nielen zo strany samotnej WIPO, ale aj zo strany členských štátov WIPO a medzivládnych organizácií.

Ako dobrý výsledok hodnotí prijatú Zmluvu aj Európska komisia a členské štáty EÚ (podobne aj štáty regionálnej skupiny CEBS). Z hľadiska záujmov EÚ (vrátane Slovenskej republiky) možno najmä oceniť, že sa podarilo presadiť minimálnu administratívnu záťaž národných patentových úradov (Úradu priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky) a zosúladiť Zmluvu s príslušnými právnymi predpismi EÚ v oblasti dizajnov. Finálnu podobu ustanovenia o uvádzaní informácií o pôvode alebo zdroji tradičných znalostí a tradičných kultúrnych prejavov použitých alebo obsiahnutých v dizajne možno, vzhľadom na protichodné postoje členských štátov WIPO, považovať za akceptovateľnú.

3. Návrh ďalšieho postupu

Podľa stanoviska Komisie je v prvom rade potrebné rozhodnúť o tom, či chce EÚ podpísať a ratifikovať Zmluvu. Tomuto rozhodnutiu musí nevyhnutne predchádzať verejná konzultácia so zainteresovanými stranami, ktorú Komisia čoskoro začne. Podľa jej názoru je potrebné nájsť horizontálne riešenie otázky zastúpenia EÚ a počtu hlasov v rámci špecializovaných agentúr OSN.

Ďalší postup Slovenskej republiky vo vzťahu k Zmluve bude možné stanoviť až po doriešení otázky výlučnej kompetencie EÚ alebo zdieľanej kompetencie EÚ a členských štátov EÚ vo vzťahu k Zmluve.

Prípadná ratifikácia resp. prístup Slovenskej republiky k Zmluve (alebo ratifikácia resp. prístup EÚ) by si vyžiadala úpravu zákona č. 444/2002 Z. z. o dizajnoch v znení neskorších predpisov.